

СПЕЦИФІКА РЕПОРТАЖУ В УКРАЇНСЬКІЙ ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛІСТИЦІ (за матеріалами сайту „ЛітАкцент”)

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 26.

УДК 070: 004.738.5

Тарасюк В. Специфіка репортажу в українській інтернет-журналістиці (за матеріалами сайту „ЛітАкцент”); 17 стор.; кількість бібліографічних джерел – 10; мова українська.

Анотація. У статті розглядається специфіка подачі репортажу в інтернет-виданні „Літ-Акцент”. Зроблено висновок, що матеріали у вищезазначеному жанрі можуть успішно використовуватися у всесвітній мережі, якщо враховувати всі особливості й складність побудови репортажу.

Ключові слова: репортаж, жанр, видання, сайт, журналістика, Інтернет.

У системі сучасної палітри журналістських жанрів вагоме місце посідає репортаж. Він належить до класичних інформаційних матеріалів і, за визначенням науковців, здебільшого має два значення: „1) повідомлення в мас медіа про важливі події суспільного, мистецького та літературного життя; 2) журналістський твір із групи інформаційних жанрів, поданий у формі емоційно піднесеної розповіді учасника певної події, безпосереднього свідка якогось явища” [8, 72].

Як зазначено вище, репортаж належить до класичних жанрів. У пресі його активно почали застосовувати ще в XIX ст., тому газетно-журнальна практика накопичила значний досвід використання подібних публікацій. Невипадково, що й інтерес науковців до них є постійним. Свідченням сказаного слугують праці вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема в останнє десятиліття різним аспектам розвитку цього жанру приділяли увагу Ж.-Д. Буше [1], М. Василенко [2], М. Кім [4], О. Тертичний [9] та ряд інших. Однак журналістика невтомно розвивається, і на сьогодні ще недостатньо з’являється досліджень, які узагальнюють практику використання репортажу в різних типах ЗМІ, а також у глобальній мережі. Особливо сказане стосується Інтернету, який відіграє дедалі вагомішу роль у формуванні сучасного інформаційного простору.

Актуальність теми цієї статті зумовлена недостатнім вивченням проблеми використання репортажу в міжмережжі, потребами онлайнової публіцистики розвивати названий жанр. *Мета розвідки* – дослідити особливості подачі репортажу окремим інтернет-ресурсом. Зважаючи на поставлену мету, виокремлено такі *завдання*:

1. Відстежити головні складові в побудові інтернет-репортажів.
2. Виокремити пріоритетні тематичні напрямки таких матеріалів.
3. Виявити, які різновиди вищевказаного жанру постійно використовуються в журналістській практиці.
4. Віднайти способи поліпшення якості репортажних публікацій.

Предметом вивчення послужив аналіз онлайн-видання „ЛітАкцент”. Вибір саме цього ре-

сурсу не випадковий і зумовлений метою й поставленими завданнями в статті. Крім того, „ЛітАкцент”, головним редактором якого є В. Панченко, провадить легальну діяльність, „творче забезпечення сайту здійснюється за участі наукового центру досліджень сучасної літератури Національного університету „Києво-Могилянська академія” [6], є популярним серед профільної аудиторії, оскільки безпретензійно повідомляє про світ українського та зарубіжного сучасного письменства, щодня оновлює зміст. Не менш важливо й те, що обране видання з-поміж постійних рубрик має саме рубрику „Репортаж” і регулярно розміщує публікації в названому інформаційному жанрі. Таким чином *матеріалом розвідки* стали понад 60 репортажів названого ресурсу протягом 2008 – 2011 років.

За головний *метод дослідження* взято комбіновану методіку у вигляді аналітичного, проблемно-тематичного та жанрового методів, які є вагомою складовою комплексно-аналітичного методу [5, 17]. Аналітичний і жанровий методи найбільше слугують у дослідженні специфіки побудови публікацій та для виокремлення різновидів репортажу, а проблемно-тематичний у поєднанні з аналітичним дає можливість з’ясувати проблемно-тематичну складову розглянутих текстів. Застосований підхід, на нашу думку, допоможе об’єктивніше оцінити відібраний матеріал.

Перш ніж перейти до розкриття задекларованої теми, необхідно зауважити, що хоч репортаж і відноситься до групи інформаційних публікацій, але за своєю суттю є доволі складним жанром. Він потребує не тільки оперативності в подачі подій, а й точного та емоційно піднесеного їх викладу, відтворення динаміки розвитку, уміння за допомогою промовистих подробиць передати суть того чи іншого явища, процесу, заходу. Вибудувати все це в єдину сюжетну лінію – справді нелегке завдання. Мабуть, тому й дослідники справедливо зауважують, що „репортаж – один з найскладніших жанрів, який потребує найвищої професійності і досконалості стилю” [10, 10]. Тому нерідко журналісти вагаються, чи варто братися за важку репортажну справу, віддаючи перевагу простішим за побудовою публікаціям.

Водночас досвід видання „ЛітАкцент” показує: репортаж, який, за Г. Сазоновим, завжди несе „певний заряд життєствердження” [7, 79], не тільки можна вдало використовувати в сучасній онлайн-журналістиці, а й зробити його своєрідною візитівкою сайту. Наочною демонстрацією сказаного слугує постійна в досліджуваному інтернет-ресурсі рубрика „Репортаж”. Аналіз уміщених під нею публіцистичних текстів дає підстави зробити висновок про важливість названої рубрики в приверненні уваги читачів. Їм пропонуються цікаві, насичені розмаїтою інформацією розповіді про життя письменства. Ці матеріали спроможні дати нове в сприйнятті тих чи інших подій, творів і їх авторів, розкрити додаткові обшари в розвитку літературного процесу, художньому сприйнятті світу. Важливо, що з публіцистичних текстів постає ґрунтовне володіння темою, предметом розмови. У контексті сказаного показовий репортаж про літературно-музичний проект „Стусове коло”, який відбувся в Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка й присвячений українському поетові-легенді Василю Стусу в рік його 70-річчя (*Криштопа М. Коло виклику і щирості / Марія Криштопа // <http://litakcent.com/2008/11/18/marija-kryshropa-kolo-vyklyku-i-schyrosti.html>. – 2008. – 18 лист.*).

Авторка, розпочавши з філософського вступу-роздуму, гармонійно підводить читача власне до суті заходу. У поле журналістського зору потрапляють важливі подробиці, які наповнюють матеріал змістовною розповіддю. Тут і слово про ідею-історію проекту, і про присвячену поетові рок-виставу, і навіть про поведінку глядачів та реакцію чиновників. М. Криштопа помічає все: початок та завершення „Стусового кола” піснюю в виконанні сестер Тельнюк „Розпросторся, душе моя...”, щирість Д. Стуса в спогадах про батька, екран зі старими світлинами позаду дійства і щось більше. Журналістка зізнається: „Не знаю, що воно таке це „більше”, але Сергію Проскурні й решті учасників вдалося це щось знайти й утримати. Утримати на такій невловимій і хисткій межі, що крок вліво – крок вправо, і було б не те. Було б фальшиво, а не вражаюче” (*там само*).

Із репортажу постає щирий погляд на подію із безсумнівним авторським „я”, але без ретуші. З одного боку, авторка „вдячна чиновникам, що не рвалися говорити „переднє слово”. Знаю, що більшості воно болить та шкрябає у горлі, якщо не вимовлене перед аудиторією. Тому й дякую, що зрозуміли, чий і для кого був той вечір” (*там само*). У той же час драгували „деренкотливі „стільнички” деяких глядачів, їхнє бажання побалакати між собою (таке враження, що люди шукали причини й місця зустрітися та почесати язика, і знайшли його в театрі)...” (*там само*). Достатньо відверто журналістка говорить також про виконавську майстерність актора Театру російської драми Р. Семисала. Його гра „не зовсім сподобалося. Ні,

все добре, але це – не Василь Стус. Попри добре знання теми, чогось не вистачало. Не витягував. Та то моє суб’єктивне враження” (*там само*). У підсумку вийшла розповідь у дусі стилю самого „ЛітАкценту”, який через розміщені на сайті матеріали постійно пропонує ознайомитися з гострими, дискусійними думками.

Прикладом такого ж багатого на враження та фактаж матеріалу слугує фоторепортаж про врочистості з нагоди 80-ліття киргизького письменника Ч. Айтматова, які відбулися в Бішкеку (*Панченко В. Останній романтик / Володимир Панченко // <http://litakcent.com/2008/10/29/volodymyr-panchenko-ostannijromantyk.html>. – 2008. – 25 жовт.*). З одного боку, наче використано звичну схему побудови жанрової публікації, яка передбачає послідовне розгортання подій, охоплення найважливіших частин заходу з точним його відтворенням. Тому йдеться про покладання квітів на могилу всесвітньо відомого майстра художнього слова, відкриття міжнародного форуму „Айтматов і сучасність”, аналогічного кінофестивалю. Але знову ж: традиційний каркас публікації збагачують промовисті подробиці. І якщо, скажімо, у попередньому репортажі акцент значною мірою зроблено на добір мовно-стилістичних засобів, то в цьому випадку матеріал підсилюють по-особливому цікаві, маловідомі факти. В. Панченко враховує, що перед українським читачем можна „зіграти” на самотній киргизькій колоритності, біографії Ч. Айтматова. На початку розповіді повідомляється, що сам ювіляр не дожив до круглої дати: 10 червня того року в ході зйомок документального фільму в Татарстані, на землі предків матері Чингіза Торокуловича, „у нього стався напад ниркової недостатності, після чого хворого терміново доставили в Німеччину, де його оперували, – проте врятувати письменника все ж не вдалося” (*там само*). Крім того, читачі довідуються чимало нового про меморіальний комплекс Ата-Бейіт (у перекладі з киргизької – „Пам’ять батьків”), де похований класик літератури, про озеро Іссик-Куль („саме з іссик-кульського берега виглядав свій білий пароплав – свою мрію – хлопчик, герой відомої айтматовської повісті”). Або, скажімо, чим не важлива інформація: один із найближчих друзів діяча Р. Рахманалієв подарував кожному з учасників форуму свою книжку під назвою „Імперія Айтматова”. У ній подано доволі цікаву статистику. Виявляється, „твори Ч. Айтматова видавалися 176 мовами! Цей показник більший, ніж в Е. Золя (112), Д. Лондона (124), М. Горького (132), У. Еко (134) і навіть Папи Римського Івана Павла II (142)” (*там само*).

Подібних фактів у матеріалі чимало. Збагачений він і штрихами, які вказують на головну рису репортажу – присутність автора на врочистостях. Мова про особливості побудови окремих речень (наприклад, „того ранку Ата-Бейіт огорну-

ло туманом”), розміщені світлини, підпис „Київ – Бішкек – Київ” тощо.

Важливо, що в інтернет-репортажах увага аудиторії привертається й за допомогою оперативного відтворення подій, збагаченням розповіді ілюстративними засобами в поєднанні з документальним словесним викладом, емоційно забарвленою лексикою, яка в мовностилістичному відношенні фактично виступає цементуючою основою будь-якого репортажу. В одній із фотопублікацій ідеться про етнічний фестиваль „Країна мрій” (Курпріян О. *Вогонь, вода й мідні труби третьої літературної „Країни Мрій” / Ольга Курпріян // <http://litakcent.com/2010/07/12/vohon-voda-j-midni-truby-tretoi-literaturnoi-krajiny-mrij-foto/>. – 2010. – 12 лун.*). Матеріал розпочинається з ліричного вступу, а далі послідовно, документально точно знайомить із головними фрагментами літературної частини дійства. Різні за характером світлини підсилюють зображальний ряд репортажу, а змістовий каркас останнього збагатив словесний виклад із використанням образності та інших тональностей жанрового стилю („сліпий” дощ”, „політичний вимір фестивалю”, „різнотрав’я” купальських свят... на... „Поетичному зільнику” (*там само*) тощо). Сказане стосується й багатьох інших публікацій. Наприклад, так само промовистим є порівняння „день сяяв, як розкрита старовинна скринька з коштовностями”; або ж не залишає байдужою інша творча уява: „Було розчинено вікна й піднято кришку рояля. Мабуть, тому, що метафори насичували варшавське повітря” (Давиденко В. *Польоти Варшавського джазу / Валентина Давиденко // <http://litakcent.com/2010/11/18/poloty-varshavskohodzhazu/>. – 2010. – 18 лисст.*).

Особливості репортажів, які з’являються на сайті „ЛітАкценту”, є не тільки їх удача побудова, а й задекларована широка палітра тем. Видання розповідає про заходи, присвячені діячам минулого, про різноманітні події із сучасного літературного життя, сферу книговидавництва. Приміром, ідеться про річницю книгарень, конференції, фестивалі, презентації видань, нагородження письменників і таке інше. Залежно від характеру подій, значимості героїв, творчого задуму вибудовується публікація – максимально стисла, інформативна або ж навпаки, із ґрунтовнішими елементами аналізу, дискусійними роздумами. Сказане ілюструє розповідь про гостю „ЛітАкценту” О. Токарчук (Ксьондзик Н. *Київський транзит Ольги Токарчук / Наталія Ксьондзик // <http://litakcent.com/2009/09/17/kyjivskyj-tranzyt-olhytokarchuk.html>. – 2009. – 17 верес.*). У цьому матеріалі мова про сучасну польську письменницю, яка здійснила вояж із Вроцлава до Києва не лише, щоб узяти участь у круглому столі „Творчість Ольги Токарчук: п’ять крапок над ‘і’”, а й більше ознайомитися з нашою державою. Тому й репортаж виходить за рамки власне творчої зустрічі. У ньому описово повідомляється про особливості перебу-

вання гості в Україні („позапрес-центрове спілкування з телевізійниками, прогулянка центром і Андріївським узвозом, обід із хлібним квасом, гарбузовим супом та дерунами з червоним кав’яром (вітчизняний колорит!), зустріч зі студентами...”; „автомандрівка Західною Україною. Між іншим, не просто туристична, а певною мірою етнографічно-дослідницька, бо ж пані Ольга пише новий роман”), але водночас усе підпорядковане головній меті – представити читачеві героїню через запланований захід (*там само*). Своєрідні відгалуження й відступи від нього зроблені тільки для того, щоб доповнити портрет письменниці. Водночас не втрачається кут подачі, коли широка тема – творчість авторки – подається крізь призму конкретного ракурсу – „київського транзиту”.

Принагідно слід додати, що з кутом подачі в інтернет-репортажах ефективно враховуються три інші головні правила їх побудови. Це – інформаційне наповнення й головна ідея, власне план матеріалу та, особливо слід підкреслити, правило наближення до інтересів читача. Воно передбачає врахування різних векторів смаків аудиторії, із яких найчастіше застосовуються географічний (актуалізація події з урахуванням територіального принципу), хронологічний (коли подія щойно відбулася й відповідно найбільше цікавить споживачів інформації) та соціокультурний (зацікавленість предметом розмови за допомогою тонкощів професійної, громадської діяльності) [10, 13-14]. Скажімо, навіть коли заходи відбуваються за кордоном або ж стосуються новинок зарубіжної літератури, автори враховують географічний вектор, який би найбільше пов’язував матеріал з українським середовищем. Ось і у „Варшавських імпресіях” В. Панченко, повідомляючи про ярмарок 150 видавців книг із 30 країн у Польщі, наголос робить саме на „українському”: книгах вітчизняного виробника та літературі, яка стосується національних питань у польському сприйнятті (Панченко В. *Варшавські імпресії / Володимир Панченко // <http://litakcent.com/2009/05/26/varshavski-impresiji/>. – 2009. – 26 трав.*).

Також слід наголосити, що з репортажів постають враження не лише про перебіг заходів. Хто б не писав матеріал – журналіст, критик, професор, аспірант чи студент, – але це все обізнані з предметом розмови поціновувачі літератури, які її люблять, намагаються ввести в контекст сьогодення, заторкують проблеми часу, шукають відповіді на його питання, зрештою, хай і суб’єктивно, але прагнуть доказово представити свій погляд на стан тих чи інших речей. Знову ж, прикладів вистачає. Взяти хоч би фоторепортаж Н. Ксьондзик „У кого яка Батьківщина?” У ньому розповідається про „подіумну дискусію та літературні читання „Мала Батьківщина: місця і сліди”, які були організовані „Гете-Інститутом”, Німецьким культурним центром і Польським Інститутом у рамках тижнів німецької культури в Україні за професійної моде-

рації М. Рябчука. (*Ксьондзик Н. У кого яка Батьківщина? Наталія Ксьондзик // <http://litakcent.com/2008/10/28/natalija-ksondzik-u-koho-jaka-batkivschyna/>. – 2008. – 28 жовт.*). Авторка, порушуючи тему, дає свою оцінку дискурсу „малих батьківщин” та читанням, спираючись на певну систему фактів, логіку суджень. Їх можна сприймати або ні, але завершальний акорд у матеріалі беззаперечний. Адже Н. Ксьондзик закликає цінувати Малу Батьківщину: „...поки маємо, бережімо її, несімо за плечима (як один із героїв А. Куркова). Але не як тягар, а як крила, що будуть завжди з нами, хоч би куди ми полетіли” (*там само*).

Інша позитивна риса репортажів у виданні „ЛітАкцент”, – уміння „узгодити” будову репортажу з його темою й підвидом. Показовим тут є подієвий фоторепортаж про церемонію нагородження лауреатів книжкового рейтингу „ЛітАкценту-2010” (*Малко Р. Церемонія нагородження „ЛітАкцент року 2010 / Роман Малко // <http://litakcent.com/2011/01/27/ceremonija-nahorodzhennja-litakcent-roku-2010-foto/>. – 2011. – 27 січ.*). Автор намагався розповісти про подію ілюстративними засобами, тому хід її віддзеркалює не стільки словесна розповідь, скільки світлина. Кожна з них відображає певну формальну чи неформальну мить свята, а текст лише слугує супроводом, допоміжним засобом у сприйнятті репортажного повідомлення. Звичайно, можна було передати подію в інший спосіб, проте обрали шлях відображення дійсності поза аналітичними судженнями, із передачею змісту побаченого, так би мовити, відсторонено, за допомогою знімків. При цьому досягається основна мета – докладно поінформувати про захід, не вдаючись до оцінок.

Із наголосом на фотоілюстративних засобах вибудована вагома частина репортажів у „ЛітАкценті”. Світлина відіграють не останню роль у матеріалах С. Марійченка (*Марійченко С. Трипільське коло: спроба друга / Семен Марійченко // <http://litakcent.com/2009/07/07/trypilske-kolo-sproba-druha-foto/>. – 2009. – 7 лис.*), І. Троскот (*Троскот І. Ліна Костенко: „Я боялася пошкодити своїй державі” / Ірина Троскот // <http://litakcent.com/2010/12/17/lina-kostenko-ja-bojalasja-poshkodyty-svojij-derzhavi-foto/>. – 2010. – 17 груд.*), О. Гавроша та М. Семенченко (*Гаврош О., Семенченко М. „Абеткове королівство магів і янголів”. Рік перший / Олександр Гаврош, Марія Семенченко // <http://litakcent.com/2010/11/03/abetkove-korolivstvo-mahiv-i-janholiv-rik-pershij/>. – 2010. – 3 лист.*) та в ряді інших. Залежно тільки від специфіки події, теми чи поставленої мети в певному співвідношенні вибудовані пропорції тексту й використаних світлин. Останні в змістовому відношенні здебільшого є виразними, емоційно проникливими, краще за слова передають побачене автором.

Водночас репортажну рубрику урізноманітнюють власне численні підвиди названого жанру. Найчастіше, крім подієвих, фоторепортажів, на сайті розміщуються репортажі-звіти, -роздуми, -зарисовки, інформаційні, тематичні, проблемні репортажі. Їх палітра достатньо промовиста. Свідченням того – проблемний фоторепортаж А. Багряної про книговидавництво й книгорозповсюдження сучасної Македонії (*Багряна А. Як ведеться сучасним македонським книжкам?.. / Анна Багряна // <http://litakcent.com/2010/04/23/jak-vedetsja-suchasnym-makedonskym-knyzhkam/>. – 2010. – 25 квіт.*). Уже в самому заголовку поставлено питання, на яке авторка намагається знайти відповідь, відвідавши „щорічний Міжнародний книжковий ярмарок, організаторами якого є Товариство видавців і книгорозповсюджувачів Македонії та Товариство албанських видавців Македонії” (*там само*).

Пройнявшись духом шести ярмаркових днів, поспілкувавшись із керівниками й представниками загалом майже всіх македонських видавництв, журналістка з’ясовує, як у маленькій країні функціонує книжковий бізнес. Зібраний матеріал збагачений інформацією про найуспішніші в галузі підприємства, канали розповсюдження продукції. Читача зацікавить фактаж і про випуск українських видань.

Інший приклад жанрової палітри інтернет-репортажу – репортаж-зарисовка про перекладача Є. Поповича (*Таран Л. Канів і Межиріч Євгена Поповича / Людмила Таран // <http://litakcent.com/2009/10/27/kaniv-i-mezhyrich-jevhena-popovycha/>. – 2009. – 28 жовт.*). Приводом для публікації послужило відкриття на фасаді Канівського училища культури і мистецтв завдяки громадській ініціативі пам’ятної дошки на честь діяча та поїздка в його село Межиріч. Ці дві події – своєрідно тло, на якому постає головний герой матеріалу. Портрет лауреата премій імені Максима Рильського та Миколи Лукаша подано за допомогою промовистих штрихів-розбивок: власних спогадів та Ліни Костенко, уведенням інформації про бездоганне знання німецької мови, уривків інтерв’ю Євгена Оксентовича тощо.

Розповідь завершується в характерному для репортажу-зарисовки стилі: „Атмосфера майже фізичної присутності Шевченка в Межирічі й поблизу Межиріча оточувала мене з дитинства”, – розповідав мені Євген Попович 13 років тому. Ці слова чомусь згадалися тепер у рідному селі Євгена Оксентовича. Можливо, тому, що коли людина відходить, залишається відчуття її незримой присутності” (*там само*).

У властивій для звітного фоторепортажу манері написаний і матеріал про міжнародну наукову конференцію „(Інтер)національний Шекспір: вектори рецепції”, що відбулася в Києві за сприяння Інституту філології КНУ ім. Т. Шевченка, Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАНУ та

запорізького Класичного приватного університету (*Дроздовський Д. Мить Шекспіра / Дмитро Дроздовський // <http://litakcent.com/2010/04/29/mytshakespeare/>. – 2010. – 29 квіт.*). Автор передає читачеві головну філософську суть заходу – „український шекспірівський канон”. Але в той же час наголошує, що, з одного боку, слід „реконструювати систему тих тематичних пріоритетів та аксіологічних преференцій, що визначають неповторність ландшафту шекспірівського дискурсу в різних країнах світу” (*там само*). Із другого боку, наголошується на важливості, „як зазначають організатори конференції... виявлення й осмислення тих інтелектуальних стратегій і культурних практик, завдяки яким сформувався шекспірівський код як один із ключових концептів європейської ідентичності. В такому разі засвоєння шекспірівського коду українською культурою є спробою залучення нашої національної культури до європейського інтелектуально-естетичного простору” (*там само*).

Характерні репортажу-звітіві елементи аналізу підсилюються також „подачею” конференції в її спектральному розрізі. Передано характер першого й другого днів заходу, а потім наведено підсумок сказаного у вигляді своєрідного постскрипту про значення творчої спадщини Шекспіра.

Схожою побудовою відзначається фоторепортаж М. Семенченко „Сто років „із сонцем у кишені” (*Семенченко М. Сто років „із сонцем у кишені” / Марія Семенченко // <http://litakcent.com/2009/10/06/sto-rokiv-iz-soncem-u-kysheni/> 2009. – 6 жовт.*). Ідеться про відзначення молоддю 100-річчя з дня народження українського поета Б.-І. Антонича у вигляді фестивалю „Антонич-фест”. Перед читачем постає „камерний Антонич”, „Антонич в анімації”, „Антонич у музиці” тощо, а на завершення – ефектна „Післямова”. У ній ідеться про те, що одна жінка випадково потрапила на фестиваль і дуже зацікавилася ним. Згодом запитала авторку, чи виступатиме сам імениник-Антонич. Героїня „трошки зніяковіла, дізнавшись, що не буде виступати і чому саме. Потім спитала, чи є в мене з собою щось із його творчості, і, дізнавшись, що на вході продають книжки, пішла туди” (*там само*). Таким конкретним прикладом підкреслюється й значення самого заходу.

Жанрове розмаїття інтернет-репортажів доповнює також репортаж-інтерв'ю. Його прикладом є „Залипуха” по-дністровськи та по-чеськи” А. Грабської (*Грабська А. „Залипуха” по-дністровськи та по-чеськи” / Аніта Грабська // <http://litakcent.com/2008/05/29/anita-hrabska-zalypuha-po-dnistrovsky-ta-po-chesky/>. – 2008. – 29 трав.*). В основі повідомлення – літературний вечір з А. Дністровим, А. Чехом та Б. Матіяш „в одному із читальних закарпелків Могилянки” (*там само*). Опору публікації становлять діалогічні конструкції у формі фрагментів інтерв'ю.

Подібних виразних у жанровому відношенні репортажів на сайті розглядуваного ЗМІ зустрічаємо більшість. Вони характеризуються ще й удалим поєднанням інформації та аналізу, здебільшого привабливими заголовками, на кшталт: „Утопія вкорінення Віктора Неборака” (*Коцарев О. Утопія вкорінення Віктора Неборака / Олег Коцарев // <http://litakcent.com/2010/04/09/utopiya-vkorinennja-viktora-neboraka/>. – 2010. – 9 квіт.*), „Бі-Бі-Сі” за „Ворошиловград” (*Романенко Г. „Бі-Бі-Сі” за „Ворошиловград” / Галина Романенко // <http://litakcent.com/2010/12/10/11986/>. – 2010. – 10 груд.*), „Місце зустрічі змінити варто” (*Івченко А. Місце зустрічі змінити варто / Анатолій Івченко // <http://litakcent.com/2009/12/15/miscze-zustrichi-zminyty-varto/> 2009. – 15 груд.*) та інші.

Вище наголошувалося, що репортаж відноситься до складних журналістських матеріалів. Відповідно й на того, хто його пише, – репортера – покладається особлива місія. Він, за влучним висловом М. Вуароля, „є уповноваженим читача, який його відряджає на місце події, щоб той потім все йому розповів. Репортер має бути вкрай чутливим, спостережливим, активним, інакше кажучи – оголеним нервом” [3, 32]. На жаль, цей саме „оголений нерв” не завжди сповна постає з досліджених матеріалів. При всій привабливості ряду публікацій їм іноді бракує справжнього репортажного ритму, жанрової довершеності. Найчастіше розповсюдженими помилками є слабкі початки, задовгі речення, побудова останніх у пасивній формі (минулому часі), недостатньо якісні в змістовому плані знімки, відсутність розбивок тексту (здебільшого на діалогічні форми, коли можна більше довідатися інформації з перших уст, додатково заінтригувати читача) або ж навпаки, ці розбивки занадто розтягнуті.

У контексті сказаного особливо важливу роль відіграє зачин – початок розповіді, який покликаний „зацепити читача за живе, привернути його увагу, примусити дочитати статтю до кінця” [10, 24]. Адже „репортаж має будуватися згідно з правилами драматургії, тобто йому необхідний зачин, розвиток подій, розв'язка” [1, 12]. Саме значна частина таких жанрових публікацій „хворіє” на вступи, які більше властиві заміткам і звітам, а фактично вже стали журналістськими штампами. У підсумку матеріал розпочинається традиційно й однаково: із зазначенням дати заходу та словами „відбулася зустріч” („презентація”, „церемонія вручення премії” тощо). Приміром: „30 вересня у столичній книгарні „Є” відбулася зустріч із Галиною Пагутяк у рамках циклу „ЛітАкцент запрошує”. (*ЛітАкцент. Містична Галина Пагутяк / ЛітАкцент // <http://litakcent.com/2010/10/01/mistychna-halyna-pahutjak/>. – 2010. – 1 жовт.*). Водночас зовсім по-іншому сприймається класичний для репортажу зачин – із короткими реченнями та використанням активної форми розповіді. Наприклад: „П'ятниця. Вечір. Пропозиція

піти на зустріч з ангелом. Погоджуюся. Іду”. (Ксьондзик Н. *Ніколя Фарг — або Ангел у книгарні «Є»* / Наталія Ксьондзик // <http://litakcent.com/2008/10/13/natalija-ksondyk-nikolja-abo-anhel-uknyharni-je/>. – 2008. – 13 жовт.). Або ж органічним для „Ліричних нотаток із XXXIX Варшавської поетичної осені” є ліричний вступ: „Метафори осені витали над нами у повітрі. І невисоко. Одна, тріпотлива, вже знайшла повітряний потік і могла б летіти в піднебесся, та тоненька лінва не відпустила її...” (Давиденко В. *Польоти Варшавського джазу...*). Водночас у цій же публікації зустрічаємо іншу властиву окремим репортажам хибу: не до кінця продуманий відбір знімків. У конкретному випадку мова йде про „варшавську поетичну осінь”, а перша ж зі світлин чомусь відображає краківське передмістя. Крім того, учасники заходу подані на фото статично або недостатньо виразно з погляду їх сюжетності.

„Страждають” репортажі й на перенасичення пасивними конструкціями. Основна ознака-недолік – описовий характер і використання для розповіді минулого часу: „Мирослава Метляєва, голова Об’єднання перекладачів Молдови, відзначила необхідність...”, „президент Української асоціації видавців і книгорозповсюджувачів Олександр Афонін виголосив цікаву доповідь про...” „Сухроб Раджабов із Таджикистану (ВАТ «Ер-Граф») запропонував друкувати...” (Чистяк Д. *Від-чуття єдиної родини, або Час інших повернень* / Дмитро Чистяк // <http://litakcent.com/2009/10/20/vid-chuttja-jedynoji-rodyny-abo-chas-inshyh-povernen/>. – 2009. – 20 жовт.). „Рятує” те, що такі матеріали написані в стилі репортажу-звіту й збагачені посправжньому яскравою лексикою: „асоціація та – притулок для багатих графоманів”, „золота симфонія ілюмінвань зі скарбниці давніх рукописів”, „білоруське слово озивається до латвійського, узбецьке до українського” тощо (*там само*).

Трапляється, що темп загалом удалого репортажу збивається через перенасичення речень складнопідрядними конструкціями. Приміром: „Польська публіцистка Богуміла Бердиховська, яка привітала Сергія Жадана, підхопила думку, висловлену Танею Мальярчук, і сказала, що Жадан – це знак якості української літератури за межами України” (Левкова А. *Сергію Жадану — від Джозефа Конрада* / Анастасія Левкова // <http://litakcent.com/2009/12/14/serhiju-zhadanu-vid-dzhozefa-konrada-foto/>. – 2009. – 14 груд.). Чи: „Позиція Мілоша важлива хоча б тому, що він є одним із перших, хто говорить на цю тему, і не просто абстрактно теоретизує, а пише про це „зі зболеністю провінційного європейця”, який „щойно пережив дві світові війни”, але розуміє, що суспільство „в жодний спосіб не реагує” на все, що відбулося” (Свято Р. *„Родинна Європа” по-українськи* / Роксоліана Свято // <http://litakcent.com/2008/12/11/roksoljana-svjato-rodynna-jevrope-po-ukrajinsky/>. – 2008. – 11 груд.). Репор-

тажний ритм втрачається і тоді, коли в матеріалі не зроблено своєрідних розбивок тексту за допомогою діалогічних фрагментів, промовистих сцен, описів, відступів. Скажімо, порівняльний аналіз окремих публікацій спонукає до думки: сприйняття проведених заходів у ряді випадків збагатилося б, якщо не просто перерахувати присутніх на заходах, хто за ким виступав, а й безпосередньо, з перших уст, передати враження від очевидців подій. Додаткової чуттєвості, динаміки додали б публікаціям і „вкраплення” в текст згаданих жвавих сцен, відступів, описів.

Раніше зазначалося, хоч у цілому репортажі характеризуються оперативністю, проте окремі з них усе ж більше нагадують не інтернет-, а газетно-журнальні публікації. Адже з’являються на четвертий-п’ятий день після події, а то й через тиждень і більше (Якубчак Н. *Костя Москальця знайшов „Глодоський скарб”* / Наталія Якубчак // <http://litakcent.com/2010/04/20/kostja-moskalcja-znajshov-hlodoskyj-skarb/>. – 2010. – 20 квіт.; Чистяк Д. *Від-чуття єдиної родини, або Час інших повернень...*). Крім того, деякі назви репортажів не мають властивого названому жанру емоційного звучання, більше підходять для заміток. Це – „Ювілейна презентація „Берестечка” (Коцарев О. *Ювілейна презентація „Берестечка”* / Олег Коцарев // <http://litakcent.com/2010/03/23/juvilejna-prezentacija-berestechko/>. – 2010. – 23 берез.), „Книжка року – 2010” (Руденко М. *Книжка року – 2010* / Макс Руденко // <http://litakcent.com/2010/12/25/knyzhka-roku-2010/>. – 25 груд.) та деякі інші.

В окремих випадках заголовки репортажів недоречно перегукуються. Мова, зокрема, про матеріал „Франкфурт в об’єктиві” (Давидко І., *Койдан М. Франкфурт в об’єктиві* / Ірина Давидко та Микола Койдан // <http://litakcent.com/2009/10/22/frankfurt-v-objektyvi-foto/>. – 2009. – 22 жовт.) і „Книжковий Франкфурт – погляд крізь фотооб’єктив” (Курилас О. *Книжковий Франкфурт – погляд крізь фотооб’єктив* / Оксана Курилас // <http://litakcent.com/2008/10/24/oksanakurylas-knyzhkovyj-frankfurt-pohlyad-kriz-fotoobjektyv/>. – 2008. – 24 жовт.).

Утім зазначені недоліки загалом не псувають доброго враження про інтернет-репортажі. До того ж розглянуті публікації властиво оформлені, часто супроводжуються інформацією про авторів, дають можливість коментувати прочитане користувачам сайту.

Отже, на основі здійсненого аналізу є підстави зробити висновок, що матеріали, які вміщуються у виданні „ЛітАкцент” під рубрикою „Репортаж”, переважно відповідають названому жанрові. Головними складовими цих публікацій виступають: продумана їх побудова; удалий добір фактів; динамічне розгортання подій у часі; створення ефекту присутності автора на місці заходу; документально точне відтворення того, що відбу-

вається; уміння збагатити розповідь вагомими подробицями, емоційно піднесеним викладом із наголосом на основному.

Розглянутий матеріал переконує й у тому, що репортажі відзначаються широкою палітрою тем. Оскільки зазначене видання належить до спеціалізованих, то в публікаціях мова йде переважно про цікаві, але найрізноманітніші письменницькі заходи: фестивалі, форуми, презентації, вечори, церемонії нагородження... При цьому аудиторії не просто подається загалом оперативна й докладна інформація про майстрів слова минулого й сучасного, їхні твори, а також про все, що пов'язане з книжковою галуззю. Водночас відкриваються нові горизонти творчих обріїв, нові грані сучасного літературного процесу. По-особливому їх відчуті дозволяють саме жанрові можливості репортажу.

Ефективності у використанні вищерозглянутого жанру додають і різні його види. З урахуванням теми, поставлених завдань, зібраного фактажу, авторських уподобань і майстерності в більшості випадків на практиці застосовуються ін-

формаційні, події, тематичні, проблемні репортажі, а також репортажі-звіти, -роздуми, -зарисовки. Іноді зустрічаються репортажі-інтерв'ю. Крім того, інтернет-ресурси завдяки своєму візуальному впливові дають майже необмежені можливості для використання світлин. Цю специфіку міжмережжя враховує і видання „ЛітАкцент”. Невипадково, що в ньому провідним і нині залишається фоторепортаж.

Поряд із цим репортажна практика онлайн-ЗМІ відзеркалила й ряд недоліків. Зокрема традиційні зачини, пасивна форма викладу (особливо в минулому часі), малосюжетні знімки, переобтяжені складнопідрядними конструкціями речення, нехтування розбивками тексту (у вигляді промовистих відступів, діалогів, яскравих описів і сцен) суттєво знижують жанровий тонус матеріалів. Однак урахування всіх, принаймні головних, потенційних можливостей репортажу, включаючи складну за природою його будову, здатні зробити такі публікації дієвими й значною мірою визначальними для мас медіа.

Література

1. Буше Ж.-Д. Репортаж у друкованій пресі / Жан-Домінік Буше. – К.: Софія-прес, 2003. – 104 с.
2. Василенко М. Сучасний репортаж у пресі: його різновиди // Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі: монографія / М. К. Василенко. – К.: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. – С. 115-142.
3. Вуароль М. Гід газетяра: пер. із франц. / Мішель Вуароль. – К., 2003. – 64 с.
4. Ким М. Репортаж: технологія жанра / М. Н. Ким. – С.-Пб.: Изд-во Михайлова В. А., 2005. – 224 с.
5. Нечиталюк М. Методологічні засади історико-журналістської науки / Михайло Нечиталюк // Українська преса. Хрестоматія. Том І. Преса Східної України 60-х років XIX ст. / За ред. д-ра філол. наук, проф. М. Ф. Нечиталюка. – Львів, 1999. – С. 8-17.
6. Про нас // <http://litakcent.com/about>.
7. Сазонов Г. Днем и ночью зову: „Жанры, ау!” / Г. Сазонов // Журналист. – 2004. – № 11. – Ноябрь. – С. 78-79.
8. Словник журналіста: терміни, мас медіа, постаті / За заг. ред. Ю. М. Бідзілі. – Ужгород: ВАТ „Видавництво „Закарпаття”, 2007. – 224 с.
9. Тertyчный А. Миг жизни явит репортаж... / А. Тertyчный // Журналист. – 2002. – № 4. – Апрель. – С. 75-77.
10. Техніка репортажу / 2-е вид. – К.: Софія-прес, 2003. – 64 с.

Tarasyk Volodymyr

Summary. The article deals with the specific character of a reportage presenting in the Internet edition „LitAkcent”. We came to a conclusion that materials in the aforementioned genre may be successfully used in the Internet if all peculiarities and complication of a reportage structure are taken into account.

Key words: reportage, genre, edition, site, journalism, Internet.

Тарасюк Володимир – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики УжНУ.